

JAK NEBÝT PLÝTVÁKEM ŠATNÍM

AUTOR

Recyklohraní, o.p.s., Ing. Jana Čechová, Ing. Hana Jarešová

ZÁMĚR

Děti se dozví, že ani s oblečením bychom neměli plýtvat. Měli bychom si pořizovat jen tolik oblečení, kolik využijeme. Také bychom se o oblečení měli dobře starat, aby nám dlouho vydrželo. A když už nám doslouží, například z něj vyrosteme, měli bychom ho někomu věnovat nebo prodat či jinak zužitkovat, případně odnést do kontejneru na tříděný odpad.

CÍLOVÁ VĚKOVÁ SKUPINA

Předškoláci v MŠ + 1. ročník ZŠ – věk 5 až 7 let

KLÍČOVÉ CÍLE

1. Děti porozumí tomu, že pro naši přírodu není dobré, když plýtváme oblečením.
2. Děti si uvědomí, co konkrétně každý z nás může dělat, abychom s oblečením plýtvali méně.

KLÍČOVÉ KOMPETENCE

Děti naslouchají pedagogovi, spolužákům, spolupracují ve skupině, účastní se kreativních aktivit a zapojují se do diskuse. Hravou formou se seznamují s problematikou plýtvání oblečením, osvojují si správné vzory chování ohleduplného k životnímu prostředí a dokáží rozpoznat, když někdo plýtvá, a vědí, že to není správné.

KLÍČOVÉ POJMY

Oblečení, boty, plýtvání

ZÁKLADNÍ INFORMACE K TÉMATU

V metodické příručce pro pedagogy s názvem EKOABECEDA aneb Na cestě k odpovědné spotřebě. Ke stažení na <http://recyklohrani.cz/cs/ekoabeceda>.

DOBA TRVÁNÍ

90 minut – 2 vyučovací hodiny. Pozn.: Možno realizovat najednou v rámci projektového dne, nebo postupně v hodinách. Podle zvážení pedagoga je možné rozvíjet téma doplňkovými aktivitami. Časová dotace je pouze orientační, záleží na pedagogovi, jak danou aktivitu rozvine.

MÍSTO

Třída nebo zahrada MŠ či ZŠ

POMŮCKY

Pomůcky jsou uvedeny u jednotlivých aktivit

POPIS PROGRAMU VČETNĚ METOD PRÁCE

Děti pracují ve skupinkách, nebo jako celá třída. Spolu s pedagogem využívají pracovní listy a další přílohy k jednotlivým aktivitám.

AKTIVITA – SEZNÁMENÍ S TÉMATEM: PEJSEK S KOČIČKOU UMÍ ZAŠÍT ROZTRHANÉ KALHOTY

Cíle aktivity: Prostřednictvím známé pohádky si děti připomenou, že oblečení bychom si měli vážit a neměli bychom s ním zbytečně plýtvat. K tomu patří i to, že když se nám poškodí, měli bychom se pokusit ho spravit.

Časová dotace: 20 minut

Metoda: sledování videa nebo prohlížení knížky

Pomůcky: televize, knížka, diskuse

Postup: Na úvod pedagog upozorní děti, že dnes si budeme povídat o oblékání a zejména o tom, že oblečením bychom neměli plýtvat. K úvodní diskusi může využít otázky níže. Když děti odpovídají, jemně je směřuje ke správným vzorcům chování v podobě odpovědné spotřeby.

- Víte, kde se oblečení kupuje? Pozn.: Pedagog se může dotázat na běžné obchody, ale může také sondovat, zda děti znají second handy, bazárky s oblečením atp.
- Jaké oblečení máte nejraději? A nosíte všechno oblečení, které máte ve skříni?
- Co vaši rodiče dělají s oblečením, které už nepotřebujete, například z něj vyrostete? Pozn.: Zde se dá dotazovat, zda ho někomu darují, vymění, prodají, využijí jinak nebo odnesou do kontejneru na použité oblečení.
- Víte, že tak jako existují kontejnery na třídění plastů nebo papíru, máme také kontejnery na použité oblečení a boty? A víte, kam se věci z kontejnerů odváží?
- Věděli jste, že oblečení se dá vyměnit při akcích, kterým říkáme bazárky nebo swapy? Už jste někdy s rodiči na takové výměnné akci byli?
- Co dělají vaši rodiče, když máte roztržené tepláky nebo díru na ponožce? Snaží se díry zašít, nebo toto poškozené oblečení rovnou vyhodí a koupí nové?

Po úvodním povídání pedagog dětem pustí video nebo přečte příběh *Jak si pejsek roztrhal kalhoty* (Režie Eduard Hofman, délka 7:40 min.). Pohádku najde na internetu, kde je zdarma k dispozici, stačí zadat název pohádky. Alternativně může pohádku dětem přečíst z knížky od Josefa Čapka. Na konci je prostor dětem připomenout, že už pejsek a kočička věděli, že poškozené a potrhání věci se nevyhazují, ale můžeme je opravit – zašít je zvládne skoro každý.

AKTIVITA – ZRUČNOST: PŘIŠÍVÁME A ZAŠÍVÁME

Cíle aktivity: Děti si procvičí jemnou motoriku a zároveň si upevní informace o tom, že o oblečení bychom se měli dobře starat a když se nám poškodí, měli bychom ho umět spravit.

Časová dotace: 25 minut

Metoda: procvičování jemné motoriky, povídání

Pomůcky: kousky látek nebo děravá ponožka, jehly s kulatou špičkou nebo plastové jehly, nitě, pletací příze nebo provázky, případně děrovačka, papír či laminovačka

Postup: V této aktivitě naváže pedagog na předchozí, kde se děti seznámily s příběhem pejska a kočičky, kteří zašivali pejskovi kalhoty. Povzbudí děti, aby si vyzkoušely zašít díрку na ponožce či látce. Je třeba počítat s tím, že v tomto věku některé děti dobře zvládnou přesné pohyby jehlou, zatímco jiné budou potřebovat více času, podpory nebo jiné náčiní. Tomu je také vhodné přizpůsobit zadání – některé děti mohou zkusit zašít díru na látce či ponožce jehlou. Pro mladší či méně zručné děti lze připravit látky tak, že na nich pedagog udělá děrovačkou díрку, nebo zalaminuje papír a na něj opět děrovačkou udělá díрку. Děti mohou dírkami provlíkat samotný provázek nebo pletací přízi navlečenou na plastovou jehlu. Dobré je také udělat na provázku uzlík, aby dětem z jehly snadno nevyklouzl.

Pokud pedagog poskytne dětem jehlu, měl by pamatovat, že jde o ostrý nástroj, takže je důležité děti dobře poučit o bezpečném zacházení. Lepší je začít s tupější plastovou jehlou a většími dírkami a teprve pak přejít na klasickou jehlu.

V průběhu aktivity pedagog opět připomíná, proč je dobré umět si zašít roztrhané oblečení. Může se také doptávat, zda rodiče nebo prarodiče dětí umí opravit oblečení. A pokud ano, jak to dělají, zda při tom děti pomáhají a podobně.

AKTIVITA – KREATIVNÍ A VÝTVARNÁ ČINNOST: OBLÉKACÍ VYSTŘÍHOVÁNKY

Cíle aktivity: Děti si budou vystřihávat a vymalovávat a přitom si povídat o oblečení. Připomenou si, kde se oblečení kupuje a jak se o něj správně starat, aby nám dlouho vydrželo.

Časová dotace: 25 minut

Metoda: vystřihování a vybarvování, povídání

Pomůcky: Příloha č. 1 ke scénáři 2 pro MŠ: Oblékačí vystřihovánky

Postup: K této aktivitě využije pedagog Přílohu č. 1 ke scénáři 2 pro MŠ: Oblékačí vystřihovánky. Doporučujeme tuto přílohu okopírovat, aby s ní mohly pracovat všechny děti ve třídě. Děti si nejprve obrázky chlapce, dívky a oblečení vybarví a pak opatrně vystřihnou, aby přitom nepoškodily tenké proužky, kterými se oblečky přichycují na postavičky. Před a při práci si pedagog s dětmi může povídat o tom, jaké barvy mají na oblečení rády, jaké je jejich oblíbené oblečení, zda si samy vybírají, co si obléknou, nebo je to jen na rodičích, jestli oblečení často zamažou, jak často ho maminka pere atp. S pomocí otázek pedagog postupně směřuje děti k odpovědné spotřebě.

Když mají děti vybarveno a vystřiháno, mohou si s postavičkami hrát. Mohou si také se spolužáky vyměňovat oblečení pro postavičky, vymýšlet nejrůznější kombinace oblečení.

Doporučení: pro děti může být vystřihávání postaviček a zejména pak proužků na přichycení náročné. Je vhodné, aby jim při tom pedagog asistoval. Pokud se přeci jen stane, že se dětem podaří proužky přestřihnout, lepidlem se dají přilepit nové. Nebo ve školce děti obrázky jen vymalují a vezmou si je domů, kde postavičky vystřihají s rodiči.

AKTIVITA – ORGANIZACE AKCE: TŘÍDNÍ NEBO ŠKOLNÍ SWAP OBLEČENÍ NEBO HRAČEK

Cíle aktivity: Třída v mateřské škole zorganizuje swap a děti tím v praxi uplatní správný postup, jak naložit s oblečením, které už z nějakého důvodu nevyužijí.

Časová dotace: 20 minut (myšleno pouze na vymýšlení akce)

Metoda: týmová spolupráce, kreativní tvorba, organizace akce, zapojení rodičů

Pomůcky: vyřazené oblečení, ostatní dle uvážení

Postup: Pedagog si s dětmi nejprve povídá a připomíná, že oblečení, které už sami nevyužijeme, bychom neměli jen tak vyhodit, ale mnohem lepší je, když najdeme někoho, komu ho prodáme, darujeme nebo ho s ním vyměníme. Rodiče dětí určitě znají i takzvané swapy. O co jde? Jednoduše řečeno jde o výměnu věcí, nejčastěji oblečení. Organizátoři swapu vyhlásí termín a místo konání a zájemci na akci přinesou oblečení, které zde chtějí nabídnout ostatním. Počítá se s tím, že si na oplátku ze swapu něco pro ně nového odnesou. Za směněné zboží se většinou nic neplatí, ale vždy záleží na organizátorovi a účastnících, jaká nastaví pravidla swapu. Může být také stanoveno vstupné. Peníze, které se takto vyberou, většinou pokryjí náklady organizátorů, případně jsou předány na charitativní účely. Oblečení, které se na akci nevymění, si jeho majitelé odnesou zpátky, nebo je poskytnuto vybrané organizaci, která ho předá lidem v nouzi (sociálně slabým lidem nebo lidem v tísní). Případně organizátoři zajistí, že bude předáno na recyklaci.

Cílem této aktivity je uspořádat swap přímo v mateřské škole. Vzhledem k věku dětí bude nezbytné zapojit jejich rodiče, aby s organizací swapu pomohli. Na začátku je nezbytné jim myšlenku dobře vysvětlit (z hlediska ochrany přírody i sociální aspekt = oblečení nebo hračky, které po swapu zůstanou ve školce, budou předány na dobročinné účely). Je vhodné, aby větší část rodičů do swapu poskytla oblečení nebo hračky a aspoň několik rodičů bylo ochotných pomoci s vymýšlením a vlastní organizací. Neznamená to, že všechnu práci udělají rodiče. Motivace a aktivita dětí je klíčová – mohou se zapojit do výběru místa swapu, mohou připravit obrázkové letáčky (bude to hezké a autentické), pomohou s výměnou oblečení v den konání swapu.

Zorganizovat swap je aktivita náročnější na čas i energii, ale i tak stojí za to se do ní pustit. Věříme, že děti bude tato aktivita bavit a hodně se při ní naučí. Pokud se podaří zaujmout a zapojit rodiče, může to být aktivita, která neformálním způsobem posílí vztahy mezi učitelem, školou a rodiči.

Důležité je, aby pedagog dětem připomínal význam swapu, tedy výměny nebo darování věcí, které už u nich nenajdou využití. Místo nekonečného nakupování věci vyměňujeme – jsme šetrní nejen k přírodě, ale šetříme i peníze.

K seznámení s tématem (pro pedagogy a rodiče) lze využít například video *Jak na SWAP ve škole podle SWAP PRAGUE* (délka 4:08 min.), které vzniklo ve spolupráci s pražským Gymnáziem Na Zatlance. Snadno ho vyhledáte na kanálu Youtube.com.

DOPLŇKOVÁ AKTIVITA

AKTIVITA – HRA: MÓDNÍ PŘEHLÍDKA ZE SWAPU

Cíle aktivity: Tato aktivita je oddechová. Podprahově děti vnímají, že i se starým oblečením může být zábava a do odpadkového koše nebo popelnice rozhodně nepatří.

Časová dotace: 45 minut

Metoda: hra

Pomůcky: oblečení, které děti nebo jejich rodiče do školy přinesli pro organizaci swapu

Postup: Při plnění této aktivity pedagog s žáky využije oblečení, které děti nebo jejich rodiče do školy přinesli pro organizaci swapu. Toto oblečení mohou využít k organizaci módní přehlídky. Pozor: Je důležité upozornit rodiče, že oblečení, které bude takto využito, musí být čisté.

AKTIVITA – VZDĚLÁVÁNÍ VENKU, POZOROVÁNÍ: KONTEJNERY NA POUŽITÝ TEXTIL

Cíle aktivity: Při procházce městem či obcí mají děti za úkol sledovat, zda uvidí nějaké kontejnery na tříděný odpad. Seznámí se rovněž s tím, jak vypadají kontejnery na použité oblečení.

Časová dotace: 90 minut

Metoda: pozorování, povídání

Pomůcky: nejsou

Postup: Když pedagog s dětmi vyrazí na procházku v blízkosti mateřské školy, požádá děti, aby sledovaly okolí a upozornily ho, až uvidí kontejnery na tříděný odpad. Až na kontejnery narazí, s dětmi si připomínají jednotlivé barvy kontejnerů – modrá, žlutá, zelená, bílá, šedá a také jaký odpad se do nich vhazuje. Pokud po cestě objeví i kontejner na oblečení, prohlédnou si ho. Děti si s pedagogem mohou povídat o tom, co vše se do něj vhazuje. Je dobré dětem také prozradit, že kontejnery na staré oblečení mají různé barvy (zelenou, modrou, oranžovou nebo bílou). Neexistuje tedy jedna výhradní barva pro textil, jako je tomu například u plastů (žlutá) nebo papíru (modrá). Jestliže na kontejner nenarazí, nevadí. Děti si s pedagogem mohou povídat o tom, zda už někdy kontejner na staré oblečení viděly, pokud ano, jakou měl barvu, zda do něj něco vhodily atp.

ZPŮSOB ZHODNOCENÍ LEKCE

Ústní shrnutí lekce – zopakování pojmů a zamyšlení se nad problematikou. Na závěr dá učitel dětem několik otázek. Například: Co bychom měli dělat se starým nepotřebným oblečením? Co bychom s tímto oblečením dělat neměli? Víš, že jsou kontejnery, do kterých se dává použité oblečení? Už jsi nějaký viděl/a?

PODKLADY PRO JEDNOTLIVÉ AKTIVITY A ZDROJE

Metodická příručka pro pedagogy EKOABECEDA aneb Na cestě k odpovědné spotřebě (2024). Rovněž lze využít metodickou příručku a výukové scénáře EKOABECEDA aneb Umíme žít bez odpadů? (2017). Vše ke stažení na <http://recyklohrani.cz/cs/ekoabeceda>. Další podnětné informace najdete ve videích z cyklu EKOABECEDA pro klima a v dalších videích od Recyklohraní. K dispozici jsou na www.recyklohrani.cz nebo na kanálu YouTube.com.

Tento scénář je přílohou výukové lektorské příručky pro učitele s názvem EKOABECEDA aneb Na cestě k odpovědné spotřebě, kterou vytvořilo Recyklohraní, o.p.s., v rámci projektu Ekoučitel pro vzdělávání pedagogů, který je spolufinancován Státním fondem životního prostředí ČR na základě rozhodnutí ministra životního prostředí. V elektronické podobě jsou lektorská příručka i všechny scénáře dle věkových kategorií žáků a studentů dostupné na www.recyklohrani.cz.